

Kétszáz év előtt.

Aranykeresztesek és boszorkányok

Történelmi regény.

Írta: Halis István.

A múltba nézünk...

Hosszantartó háború után többet ér a törvény védelménél, ha fegyvert tartunk a kezünkben, mert még sok ideig olcsó az élet és nem biztos a vagyon.

Így történt, hogy amikor 1690-ben kiűzték a törököt kilencvenévi uralom után Kanizsáról, még húsz esztendő múlva is martalócok garázdálkodtak úton-útfélen. Különösen a vártól távol fekvő vidéken állandóan raboltak, ahol nem tarthatta fenn a rendet a várbeli katonaság.

Szent-Péter úr földesurát, Málék Menyhértet, saját kúriájában támadta meg egy haramia-banda és csupán szökéssel tudta megmenteni életét. A szerencsés megmenekülés után odahagyta a falut és Kanizsára ment lakni családjával együtt. Bár nemes ember volt, mégis fölvetette magát a városi purgerok (polgárok) sorába, hogy személyének védelmét annál jobban biztosítsa.

Kezdetben bérelt házában lakott, de alig esztendő múlva eladó lett a városházával szomszédos épület, melyet Málék Menyhért sietett megvenni, annál is inkább, mert a bolthajtásos, erős házon vas ablaktáblák voltak, kapuja is vasból volt s egészben teljes védelmet nyújtott nemcsak a rablók, hanem a gyakori tűzi veszedelem ellen is. Aztán akkora udvar tartozott hozzá, hogy elhelyezhette benne a pajtát és egyéb gazdasági épületet, sőt a telek kinyúlt egy másik kis utcára s arrafelé is volt kijárása.

Málék Menyhért városba költözésének azonban a haramiakon kívül egyéb oka is volt. Egyetlen fia Dániel, ugyanis már ifjúvá serdült és még ismeretlen volt előtte az írásolvasó művészete. Falun nem lehetett semmiképpen sem taníttatni, míg ez most módjában lesz.

Tehát első dolga volt Kanizsán megkérni a franciskánus atyákat, hogy fiát vezessék be tudományokba. Dániel oktatását maga a zárda főnöke, (quardlan) András Miklós atya vállalta magára, ki szívesen fogadta a váratlanul jött jövedelmet. Az aszkéta külsejű, de barátságos nézésű kvárdián annyira megszerette a jó viseletű ifjút, hogy még akkor is vele együtt olvasgatta a zárda könyvtárában levő könyveket, mikor Dániel már huszonegy éves lett s javában serkedt bajusza meg a szakállá s amikor már megtanulta a tudomány misztériumait. Az 1714. év augusztus utolsó napján tanítványának azt mondta a páter:

- Fiam, most meg kell szakítanunk a tudományos munkák olvasását az ünnepség bevégzéséig.
- Dániel ragyogó szemmel nézett rá s halkán kérdezte:
- Ó jön?

– Az, akinek jönni kell! Ne kérdezz többet, hisz tudod, hogy nem szabad profánok előtt szólni. Majd ha beavattott lész, úgymint megtudsz mindent.

A tanítvány nagy tisztelet mellett meghajolt s lassú lépésekkel ment ki a quardiánnal együtt a zárdából. András keresztül ment a cintóriumon Bácsmegyei György prefektus házába, hol felment az emeletre és a széles folyosó utolsó ajtaja előtt megállott. Nem nyitott be, hanem valami szokatlan jeladással kopogott.

Az ajtó zárva maradt, de belülről azt kiáltotta valaki:

- Ki kér bebocsátást?
- Ki jelet hoz. Felelt András.
- Mit keres?
- Erényességet.
- Mi az élet kulcsa?
- Kohma. (Bölcsesség.)

E különös szóváltás után az ajtót kinyitották. Egy ferencrendű szerzetes dugta ki fejét, melyen a szélesre borotvált tonzura miatt csupán két ujjnyi szélességű hajkoszorú díszlett. Meglátván a zárdafőnököt, azt felelte:

- Köszöntünk testvér! Üdvözlégy nálunk!

András belépett. A helység boltozatos, hosszú terem volt, melynek vasrostéllyal ellátott négy ablaka mind észak felé nézett. Belül az ajtó fölött sárga színű nagy szőnyeg lógott. A fehérre meszelt falakra planéták és különféle misztikus jegyek voltak rajzolva. Az északi falon a bölcsék kövének előállítását magyarázó misztikus kép függött, míg a keleti falat egész magasságban elfoglalta keresztelő szent Jánosnak tündöklő G betűs pentagram alá festett képe, amit a jobb kezében keresztet tart e felírással: „Im az Isten báránya” (Ecce agnus Dei); balkezében pedig karikába kanyarodott kígyót emel. Az átellenes fal egyik sarkában kemence volt építve. A tűzhelyen a meleg nap dacára fahasábok égtek pirosas lobogással. A fali állványon furcsa alakú edények és korsók állottak. Az asztalon, valamint a sárga színű székeken, sőt a talpazat téglakockáin is kapcsos nagy könyvek heverték szerteszét.

Hárman tartózkodtak a teremben. Egyiknek franciskánus voltát a csuhát övező fehér kötélről azonnal föl lehetett ismerni. Aztán ott volt egy világi egyén: a városi postamester. Ezek a tűz élesztésével foglalkoztak. A harmadik személy karosszékekben üldögélt. Ez volt a kanizsai jezsuita zárda főnöke, Piscator Kristóf. Valószínűleg Halász volt az

eredeti neve, azonban az akkori szokás szerint a nevet latinra fordítva használták. Piscator szikár magas alak volt, kinek előre álló ajka és kutató szeme nagy akarakterőre vallott.

A belépő András balkezével keresztjelet húz szíve fölé, melyre a tűzhelyre ügyelő két egyén szintén keresztjelet csinál és oly mélyen meghajol, amilyen alázatosan csupán legszigorúbb fegyelemben nevelt emberek tudnak meghajolni. A jezsuita is ugyanazt a jelet viszonzozza, fölemelkedve üléséből.

– Miklós testvér, nem feledkeztünk meg valamiről? – kérdi a jezsuita.

– Mennyi az én tudományomból kitelik, annyit megtettem. Ha hiba történt, neked testvér, észre kell vened!

– Nem úgy értem, Miklós testvér! Azt akarom tudni, hogy megtettünk-e a fogadtatáshoz mindent!

– Elvégeztem a szükségeseket. Az elébe küldött testvérek már három nap óta Körmenten várnak. Ezenfelül külön lovas fogja hírül hozni az elindulás idejét, ki legalább öt hat órával előbb itt lesz.

– A szertartáshoz szükséges eszköz mind megvan?

– Úgy hiszem, semmi sem hiányzik. Itt van tizenhét sárga szék, kettő vendégünknek, tizenhat a testvéreknek.

A szertartás templom díszítése is sikerült. A két előszobát rögtön felállíthatjuk a készen levő spanyolfalakból, mihelyt szükséges lesz. Norbert és László testvérek három hétig bajlódtak a rendezkedéssel.

– Nemsokára megnyeritek fáradozásaitok jutalmát, Juronics! (Ifjabbak = ujoncok) Fölemelnek a teoretikus rendbe! Mondja a jezsuita odafordulva a tűzhely mellett foglalaskodókhoz.

A barát és a postamester alázatos felhajtás mellett köszönik meg az öröndetes hírt.

– Piscator pedig fölkel és imígy folytatja beszédét:

– A trónszék alá emelvényt kell még csinálni és azt is beteríteni sárga posztóval. Aztán a szenteltvíz-tartót ide kell állítani a tábla északi oldalához!

A dolgok megértéséhez tudnunk kell, hogy ezek az egyének tagjai egy titkos szövetségnek, az aranykeresztes testvérek rendjének. (Ordo fratrum crucis aurca.)

E rend tulajdonképpen a régi előrukt templomos-vitézek és a részben máig is meglevő János-vitézek rendjének szertartásához használta. A templomirátusok, valamint a Johanniták vették át; persze némileg átalakították, ahogyan a keresztény vallásnak a pogányok ellen való védelmezése megkívánta.

Az aranykeresztesek csekély változással megtartották a lovagrendek ősi jelvényeit is, de kihagyták a tagok kötelességei közül a hitnek karddal való terjesztését.

E helyett annál több időt szenteltek az alchímiának a szövetség tagjai, kik nagyrészt egyházi férfiakból állottak.

Különben az időben az emberek mindegyike csodát igyekezett csinálni. Egy része a boszorkányozással foglalkozott, a tudósok pedig a bölcsek-kövének előállításán fáradoztak és az életet megtartó balsam után kutattak. Az utóbbi elixírium nemcsak meghosszabbítja, hanem vissza is adja az életet. Mert a csodaszer életre kelti a halottakat is, még pedig első ízben háromszáz évre, másodízben hatszáz esztendőre. Ha sikerül az aqua vita előállítása: legyőztük a halált.

Magasabb célért még nem küzdött az ember. Szédítő gondolat: győzni a mulandóság felett!

Ettől a halottat életrehozó folyadéktól megkülönböztetendő a magyarul közönségesen „akovitá”-nak nevezett s körülbelül a mai pálinkához hasonló aqua vita, melyet a gazdagabb emberek akkoriban mindenfelé készítettek, mert a közhiedelem szerint erőt adott az öregségben.

A kanizsai aranykeresztesek is a halált legyőző életvíz készítésén fáradoztak. Persze nagy titokban és mindenféle óvó intézkedés megtétele mellett munkálkodtak. De Málek Dániel mégis sokat megtudott a zárdában mindennapos ottléte alatt, aminek rejtve kellett volna maradni a profánok előtt.

A szövetség egy fráterje éjjel-nappal örökődik, hogy a tűz soha ki ne aludjék azok alatt az edények alatt, melyekben az anyagot párolják.

Az élet balsamnak edénye alatt több mint hét év óta tüzelnek szakadatlanul.

Kanizsa székhelyén tizenhat kruciánus volt, három ferencrendi és négy jézustársasági szerzetes, ugyancsak négy világi úr: Grasic báró földbirtokos, Bács megyei György prefektus, Kinorányi István postamester (Magister Postárum) és egy apothekáring, végül öt katonatiszt. A város legbefolyásosabb és leggazdagabb emberei. Még egy világi egyén vár felvételre: Málek Dániel, ki csak nemrégiben töltötte be a 21. életét, tehát előbb nem lehetett fölvenni. (A hármas, hetes és huszonegyes szám különös jelentőséggel bírt a keresztteseknél.)

A legmagasabb rangban a jezsuita főnök állott hetedik fokú exemptus tisztségben. Ha még sikerülne két fokkal előbbre menni, ő lenne a Mágusz! Rendelkezne a világ összes kuruciánusával s a szövetséggel vasgyűrű gyanánt fogná körülszorítani a földet!

Piscator Kristóf valami rendkívüli nagy cselekedetet akart véghezvinni. Ezért fáradozott ernyedetlen szorgalommal az aqua vitae megteremtésén. Ha föltámad és újra él háromszáz évig, föltétlen bizonyossággal eléri a kilencedik fokot, (A Mágusz rangja.) Mert arról már suttoztak, hogy a bölcsek-követ előállították imitt-amott, de az élethez aqua vitae készítése még eddig nem sikerült semmiféle halandónak.

Az exemptusok közé emeltetését is abbéli buzgalmának köszönhetette, hogy az aqua vitae előállítása körüli rendkívüli tevékenységéről minden évben terjedelmes jelentést adott a külföldön székelő kruciánusrend főnökségéhez; s ebbéli érdemeit még öregbítette az a munkássága, mellyel a vidéken visszamaradt törököket egytől-egyig keresztény hitre térítette.

A kanizsai testvérek most Mágusz küldöttét várják, ki az aqua vitae tökéletesítését (Perfectió) fogja eszközölni; ezenkívül Málek Dánielt felavatja újoncnak és több rangemelést végez.

Nevezetesen két juniort, miután már kitöltötték az újoncoknak előírt szolgálatot, magasabb fokba helyez. Ép-pügy Grasics báró és Andrási Miklós is nagyobb rangot nyer.

Utolsó hetekben szünet nélkül a nagy ünnep előkészítésén fáradoztak.

A szertartás templomot újra díszítették. Az életvizének munkájára pedig Piscator személyesen ügyelt. Sőt az utolsó napokban minden idejét a tűzhely mellett töltötte. Eddig is maga mérte az anyagot, számította az órát és párolásra roppant szigorúan vigyázott. Hogy ez nehéz volt kitűnik abból is, hogy ilyen utasítások után kellett dolgozni: „A higanyt változtasd át zöld és vörös oroszlánná; csapold le borszesszel, az eredményt párold le a lombik fenekén talált saját farkát harapó fekete sárkánnyal.”

Egész valóját annyira elfoglalta ez a dolog, hogy alig beszélt másról.

– Tehát az elixírium két nap múlva tölti be korát?

– Úgy van! Holnapután jár le a hét év, hét hónap és hét nap, mert 1706. évi Luca napjától fogva készítjük – feleli Piscator.

– És ha késik a küldött három napig, akkor nélküle kell elvégeznünk az életvíz tökéletesítését?

– Csak semmi félelem, testvér! Föltétlen bizonyossággal megjön a küldött kellő időre. Pontosan megírtam az aqua vitae korát, s már hét hónappal ezelőtt írásban értesítettek, hogy az aqua vitae fontosságára és arravaló tekintettel, miképp egyúttal több ragemelés léssen, téged is testvér fölemelünk a nagyobbak közül, (majores) a hetedik fokba: okvetlen hatalmas személyt küldenek, sőt ha csak lehetséges lesz, maga a Mágusz jön hozzánk.

– A Mágusz! Milyen mérhetetlen megtiszteltetés lenne ez! susogják az újoncok.

Most kívülről lódobogás hallatszik, melynek zaja megszűnik a ház előtt.

– A hírnök megérkezett! – kiált a quardián és elsiet. Az udvaron találkozik a futárral:

– Mi történt Antal?

– Körmendről ma délután indulnak, Hahóton hálnak s holnap itt lesznek! Jelenti a futár.

– Hála Istennek! No, Antal jó hírt hoztál. Eredj be a zárdába a szakácshoz, adass magadnak bort és enivalót. Hanem előbb intézkedjél, hogy kirendelt két ember azonnal lóra üljön és Hahótig elibük menjen. Ott ők is meghálnak és holnap ideáig kísérik! – parancsol a zárdafőnök.

Piscator is kiment az udvarra, s meghallván a futár értesítését, azt mondja Andrásinak:

– Miklós testvér! azonnal egyél te is valamit, mert holnap mindjárt téged emelünk magasabb rangba s tudod actus előtt huszonnégy óráig böjtölnöd kell!

Másnap úgy tíz óra tájban csakugyan megérkezett a várva várt vendég. Vele jött egy Clermontból való jezsuita szerzetes, ki a titkári (secretarius) teendőt teljesítette.

A kanizsai keresztes testvérek (annak a kivételével, kiknek otthon maradni kellett a tűzre vigyázni), mindnyájan a küldött elébe kocsiztak a város határán levő dombig.

A küldött, féldíszbe öltözötten, Piscator jobbján ült, útítársa a második kocsin jött két keresztessel. Mikor Thuri-sírdombjához érkezett a menet, hét darab mozsárágyút durrantottak el.

A város szélső házainál csatlakozott hét duplér-vívó és három zászlós, kik mindannyian lóháton valának. A prefektus háza előtt pedig fehérruhás huszonegy lány fogadta őket és fehér liliumot szórtak a kocsiról leszállott küldött lábai elé.

A küldöttnek tiszteletére huszonegy fogásos nagy ebéd volt a prefektusnál. A quardián nem vehetett részt a lakomán, mert elmélkednie kellett (amint a rítus előírja), az Isten jóságáról és a lélek halhatatlanságáról.

A társalgás az ebéd alatt latinul folyt, mely nyelven akkoriban minden nemzetbeli tanult ember beszélt.

Az illusztris vendég Straszburból való világi egyén volt és Magiszter rangban állott. Most a Mágusz képviselőtében fungált. Kecskeszakállt és kicsi bajuszt viselt, melynek kereszt alakot képeztek arcán.

A kanizsai nép francia püspöknek hívta, mert palástjában hasonlított az egyházi férfiakhoz. Bajusza és szakállja nem okozott akadályt a püspöki címhez, mert Magyarországon a papok jó része még bajuszt viselt az időben.

A lakomázók általános figyelem közt hallgatták a küldött úti kalandjait. Abban az időben életveszedelemmel járt Straszburból idejönni a török birodalom szélére.

Természetesen szóba hozták a straszburgi szent Vitus kápolnát, hol a boszorkánytánctól gyötörtek meggyógyulnak imádsággal és füstöléssel. És szóba jött Straszburg másik nevezetessége, az óriási óra is. Piscator hozta elő ki tudós ember léte sokat olvasott a világ csodáiról, azt kérdezték:

– Hát a régi híres óra jár-e még?

– Ha a legrégebbi órát gondolja reverendisszime, az nem jár. Hanem a mostani óra, melyet a régi helyére ezelőtt százharminc esztendővel építettek, az járn fog, miként a mi szövetségünk is működni fog Isten dicsőségére az idő végéig!

Ilyenek és más épületes dolgok fölött való beszélgetés közben hamar múlt az idő. Már négy órát ütött a folyosón levő lábos óra, mikor az ebédől fölkelt a messziről jött Magiszter és bevonult a prefektus által átengedett szobájába, hogy az ünnepi szertartáshoz elkészüljön és még pár órát szundikálhasson a hosszú utazás után. Hat órakor a keresztetek hozzáláttak az öltözködéshez és csakhamar teljes díszben állott valamennyi az emelet folyosóján.

A Magiszterre vártak.

A kruciánusok között feltűnt egy hét éves kis fiú apród ruhába öltözve, ki a küldött palástjának uszályát fogja vinni.

Csupán András hiányzik. Neki addig nem szabad látni a testvéreket, míg a magasabb rangra emelés szertartása meg nem kezdődik.

Vörös talárból és sárga ingből állott a keresztes testvérek közül azoknak öltözete, kik egyházi rendhez tartoztak. Derekukon az inget piros szegély övezte. Vállukra széles piros kendő borult, s (a két legelső rangúak kivételével) a kendőn annyi ezüst keresztet viseltek, a hányadik rangban állottak; s mindegyik kendő közepéről arany kereszt függött.

Grasics báró mint teoretikus ezüst golyót, az újoncok pedig vasból vert csillagot hordoztak kendőjükön.

A nem papi rendű testvérek öltözete rozsdavörös hímzett kabát visszahajtott ujjakkal, ugyanolyan színű térdig érő nadrág és fehérharisnya. Vállukon keresztekkel ékített piros szalagot hordanak s a szalag végén fehér kulcs lóg. A kor divatja szerint hajuk hosszú, szakállukat és bajuszukat borotválják. A jezsuiták szintén hosszú haját viselnek, míg a franciskánusok hajukat is borotválják egy keskeny hajkoszorú kivételével.

Mindenféle rendű testvérnek kard van az oldalán.

Pontban hét órakor lépett ki szobájából a Magiszter. A szövetség öltözetén kívül bő palástot visel, mely fehér selyemből való és amelyen piros kereszt pompázik. Nyakán vastag arany láncot hord arany háromszöggel, melybe az Isten mindentlátó szeme van belevésve. Balját a palást eltakarja, szabadon maradi jobb kezének nagy ujján óriási arany gyűrű csillog. Fehér kötőjén piros kereszt és zöld koszorú van selyemmel kivarrva, s egy kicsi aranykulcs van ráerősítve.

És megindul a folyosón az ünnepi menet. Megfordított rang szerint vonulnak tovább, vagyis a Magiszter, mint legmagasabb rangban levő, ment utolsónak. A Magiszter hosszú uszályát a kis apród vitte, míg előtte a titkár meztelen kardot hordozott.

Az a testvér vezette a sort, ki egyik kezében a szertartástemplom kulcsát tartotta, másikban pedig aranyzsinórral körülkötött ékes botot hordozott.

A széles folyosón két szoba volt felállítva deszkafalakból a szertartás csarnok előtt, mert a most teljesítendő szertartáshoz három szobát írt elő a keresztesek törvénye.

A küldött kívül maradt apródjával, míg a többiek mindnyájan bevonulnak a csarnokba. Mintha keresztbe raknák lábukat, olyan különös lépéssel járultak a tábla elé. Aztán keresztelő János képe felé fordultak, meghajoltak előtte és egymással szembe nézve, felállottak kettős sorban.

Elhelyezkedés után Piscator, mint e vidéken legmagasabb rangú, vette át a rendezést és azt kiáltotta:

– Készen vagyunk a bibliai gyakorlatra!

Erre a straszburgi küldött a külső szoba ajtajára ráütött néhányat.

A különös kopogásra a kulcsos testvér ünnepélyes hanghordozással kérdezte:

– Ki kényszerít arra, hogy bebocsássam?

A straszburgi válaszolt:

– Az, akit Napkelet küldött.

– Mit hoz Tőle?

– Teljes világosságot.

– Mi az üzenet?

– Zopnat panea, (Feltörő fény)

Ez a misztikus szó a küldött rangját jelentette. Azt a rangot, melyre a fáraó emelte az álomfejtő Józsefet. A palást, a gyűrű és a nyaklánc is olyan, minővel a hagyomány szerint a fáraó parancsára fölékesítették Józsefet.

Az izenetre kinyitották az ajtót és a Magiszter belépett apródjával a csarnokba.

Üdvözlésére a keresztesek kirántották a kardjukat és a kard sátor alatt lépegetett előre a küldött, ugyanolyan lépéssel milyennel a többiek bementek.

A tábla elé érve, rálépett és keresztül ment rajta. Azután meghajtotta térdét keresztelő szent János felé és leült a három lépcsőre helyezett sárga székbe. Előtte háromszögletű kicsi asztal, kissé oldalt pedig nagyobb négyszögű asztal állott, mindkettő befödve sárga posztóval.

A kruciánusok hüvelybe dugták kardjukat és mellükön András-keresztbe téve kezeiket, figyelve álltak.

Azután a Magiszter ráütött kardjával a háromszögű asztalkára s erős hangon kérdezte:

– Jánitor! Biztos-e az út a templomhoz?

A kulcsos fráter felnyitotta az ajtót és kiment. Kivezette a kis apródot is. Rövid idő múlva visszajött egyedül (az ifjút kint hagyta) és szertartásos üdvözlés után jelentette:

– Csönd lakik a templom környékén.

– Vannak e lajkusok a kapu előtt?

– Csupán egyek vagyunk.

– Testvér, zárd el a kaput a hitetlenek elől és örködjél!

Ekkor az ajtó őre belülről becsukta az ajtót. És megkezdődött az ünnepi szertartás.

A Magiszter odafordul Piscatorhoz és parancsolja:

– Vigyázó testvér tedd kötelességedet!

Piscator végig megy a keresztesek során s mindegyiktől halkán megkérdi:

– Mi a szó?

„Kosuf!” (Choschuph) súgják fülébe a titkos szavat; a szó után azt kérdezi minden kereszttestől:

– Mi a jel?

A vigyázónak mindegyik testvér megadta a titkos jelt. (A jel annyira titkos volt, hogy mineműsége nincs megírva a keresztesek törvénykönyvében sem és csak mutatással tanították be egymásnak a kruciánusok.) Piscator azután a Magiszter elé vonul, előtte megadja a jelet és válaszol:

– Főtisztelendő Magiszter! A szót meg a jelet átadták testvéreim!

Magiszter:

– Kérem tőletek, nagy dologra kiválasztott testvéreim! Most, – miután a profán világ hamis tanai és alattomos cselvetései nem érnek el hozzánk, – készen álltok-e Isten tiszteletére és Rendünk építésére munkához fogni?

Mindnyájan:

– Készen állunk!

Most a Magiszter és a szónok közt következő párbeszéd hangzik:

– Testvéreim! Szeressük az igazságot és gondoljunk alattvalói tisztelettel a Mindenhatóra, ki segít bennünket.

– Az igazak lelkét isten oltalmazza, hogy ne érje bánталom!

– Az Úr hatalma nagy!

– És irgalmának nincsen határa!

– A világmindenségben az Úr mindenütt jelen van és minden könyörgést meghall.

– És a káromlások sem maradnak rejtve előtte.

– Szent leszen, aki szentül megtartja a szent tanokat!

– Es jótevés a bölcsesség alapja.

– Minden az Úrtól jön örökkön-örökké!

– Isten parancsa a bölcsesség forrása és Isten szava a bölcsesség kútja.

– Ki előre tud mindent, kegyelmesen beleönti a bölcsességet azokba, kik őt szeretik.

– A Mindenható keresztül hatol az elmén és meglátja, hogy mocsok nélkül van-e?

– Könyörödjünk tehát bölcsességért az Úrhoz!

Ékkor mindannyian felkiáltanak:

– Úgy legyen!

Most kopogás hallatszik a másik szobából, melynek hallatára a kulcsos testvér a küldött elé járul, mondván:

– Nagyon tisztelendő Magiszter, szabálytalanul kopognak a kapun! Kinyissam-e?

A Magiszter odaszól Piscatorhoz:

– Tisztelendő exemtus testvér? Nyitass kaput és tedd meg a szükséges intézkedéseket!

A parancsra Piscator szól a kulcsosnak:

– Bocsásd be a jelentkezőt!

Az ajtó kinyitott s azon Málék Dániel jött be, azaz hogy kézen fogva vezette két keresztes, mert arca annyira le volt ruhával takarva, hogy csupán a szájánál volt nyílás hagyva, tehát semmitse látott s így vezetni kellett.

Odaállították Piscator elé, ki a következőket kérdezte s Dániel imígy felelt:

– Ki szentélyünkbe hatoltál, ki vagy te s mit akarsz?

– Gyarló emberek egyike vagyok, nevem Málék Dániel és fölvetetni óhajtok a szövetségbe.

– E fontos lépésre önkényt határozad el magadat, vagy rábeszélte valaki?

– Minden befolyástól menten, önkényt szántam rá magamat.

– Tudod-e, hogy felvételed esetén a szövetség érdekének elsőnek kell lenni a szívben, hol megelőzi az apát, a testvért, a feleséget, a gyermeket és a barátokat? Kész vagy mindezekre?

– Kész vagyok.

– Ha a jel kötelez, erős léssel-e titkokat megőrizni minden fenyegető veszedelem dacára?

– Igen.

– És ha netán az életet kívánja a szövetség, kész vagy-e feláldozni magadat?

– Kész vagyok.

– A fölvetés előtt a jelentkezőnek próbát kell kiállani, kész vagy rá?

– Igen, kész vagyok.

– Akkor is vállalkozol, ha kínos lesz a próba, vagy életveszedelemmel jár?

– Akkor is.

– Testvérek vezessétek őt a gyötrelmek helyére.

A teremben 42 szál gyertyaláng égett, miként a meghalt Fáraók feletti ítélkezésnél amennyi fáklya gyújtott. Málék Dániel azonban nem látott semmit a nagy világításból, mert nem vették le a kendőt fejéről mindaddig, míg a folyosóra nem értek, hol szemét megszabadították a buroktól, lámpát adtak kezébe, melyben gyertya égett és azt mondták:

– A kriptába megyünk!

Mikor kivezették Málek Dánielt, utána mindjárt jött András Miklós. Érkezését (az exemptusi szertartás megkezdése végett) az örködő-testvér erős kopogással jelezte.

A filozofikus-módon berendezett első szobában négy testvér fogadta Andrást, kinek arcát ruhával letakarták. Így vezették be a második szobába, hol öt darab bádóg lámpában borszesz égett. (Spiritus vini.) A padló közepére pedig a hét ezüst-keresztel ékesített piros kendő van letéve, melyet a kandidátus viselni fog a rangemelés után.

Andrásival végig csinálnak minden szertartást, jelet és szavat egész a hatodik fokig. Ez idő alatt a kisebb rangban levők visszavonulnak a csarnokba, mert azoknak még nem szabad látni a felsőbb minisztériumot.

A hosszú examinálás után mindnyájan belépnek a szertartás templomába. A Magister azzal a kiáltással: „Dicsőség legyen a bölcsesség fiainak!” átveszi a tetragrammatont, fejére illeszti a négyágú koronát és hosszú szertartás között véghezviszi a rangemelést.

A végén András leteszi az új esküt. Ekkor megszabadítják a fejét betakaró ruhától és térdre hullva átveszi az új (exemptusi) írásmódot és jelvényt a Magiszter kezéből. Minden ranghoz más írás és más jelvény járt, mely titok volt az alantosabb fokban levők előtt.

Hát addig mi történt Dániellel?

Őt a két aranykeresztes vitte a Ferencrend újonnan épült kriptája felé. Abban a korban még hazajártak a lelkek, tehát félelmes volt a sírboltba menés. Nem csoda, ha Dániel már előre is megborzongott a léghuzamos hűvös folyosón. De az Úr kezébe ajánlva lelkét, követte a két vezetőt, kiknek csuklyája bár le volt húzva, azért mégis fölismerni vélte alakjukról és mozgásukról a ferencrendi Ferdinándus és a jezsuita Hieronimus pátereket. A templomterre (cintóriumba) mentek a hallgatag vándorok, hogy a kívül levő kriptaaajtót felnyissák. Másik bejárat is volt, a templomból, sőt egy harmadik is, mely valahonnan a borospincéből vezetett le, de az csupán az előljárók előtt volt ismeretes. E harmadik arra szolgált, hogy a kalandozó kurucok látogatásának netáni ismétlése esetén a kolostorból kiszökni lehessen.

A kísérők egyike nagy kulccsal kinyitotta a kriptaaajtót és mindhárman beléptek. Óvatosan leszálltak hét lépcsőn a kripa belsejébe. A zegzugos folyosókon nyitott fülkék voltak mindenfelé építve. De a fülkék felett csak néhányon volt felírás, annak jeléül, hogy a tizenkét év előtt épült kriptában még kevés a halott.

Az egyik fülke fölé valami kulimással ez a név volt írva: P. Petrus. (Péter atya.) Petrus teteme azonban még nem volt a fülkébe helyezve, hanem a földön feküdt nyitott koporsóban, mert a halottak napján a legutolsó halott nyitott koporsója előtt végezték a rendtársak imájukat, s mindaddig nem foglalhatta el síri celláját a legfrissebb halott, míg újabb holtat nem temetnek a sírboltba.

Petrus atya teteme a száraz kriptában feloszlás nélkül összeaszott s arcvonásait tisztán ki lehetett venni. Koporsója mellett primitív asztal és deszkapad állott. A kísérők egyike latin nyelvű bibliát helyezett az asztalra, ezt morgván:

– Elmélkedjél az élet hiúságáról.

Másik kísérő a lámpát tette az asztalra e szavak mellett:

– Éjfél után érted jönnek.

Ekkor eltávoznak. Dániel még hallotta hogyan zárják be a kriptaaajtót, aztán egyedül maradt. A teljes egyedülvalóság kellemetlen érzést ébresztett. Néha suhanást hallott a levegőben, mire Dániel úgy próbálta magát bátorítani, hogy az a szárnyas egerek röptetésének nesze, mert a kriptának vasráccsal ellátott egyetlen kicsiny ablakán szabad út nyílt az éjjeli madarak számára. Csakhogy sóhajtozások is jöttek a fülébe, melyeket már nem lehetett másra magyarázni, mint az elkárhozott lelkek nyugtalanságára.

A bibliához nyúlt, hogy figyelmét lekösse. De nem sikerült. Nagysokára a közelből óráütés kongott, mintha csak mellette hangzott volna. Kilencet ütött. Milyen soká múlik az idő! Még csupán egy órája, hogy itt van! Gondolta magában. Sóhajtván vette megint kezébe a bibliát és szórakozottan olvasgatott.

Azonban nem értette, mit olvas. Majd fennhangon kezdett olvasni, de figyelme másutt kalandozott. Néha föltekintett, hogy valamit lásson, de a gyertyaszál alig pár arasznyira világított s a távolabbi részeket még nagyobb sötétségben hagyta. Mintha árnyak lebegtek volna közelében, de hiába erőltette szemeit, semmitse látott.

Végre tízet ütött s most kétségtelenül megállapította magában, hogy a kondulás nem a folyosón álló órától származik. De honnan jöhet, hisz több óra nincs a kolostorban?

A következő óra még hosszabbnak tetszett. Majd a lába alatt mászkált valami. Talán béka, de lehetett kígyó is. Összehúzta magát, hogy az érintést lehetőleg elkerülhesse. Majd pedig a vállánál érte valami gyöngye suhintás. Kénytelen volt ajkát összeszorítani, hogy fel ne kiáltson rémületében.

Valóságos megkönnyebbülést érzett, mikor tizenegyet kongott. Vajon mit hoz a következő óra? Kétségtelenül a legnehezebb és legretentőbb lesz.

Egyszerre megmozdult valami a közelében. Nem látott semmit, de tisztán érezte, hogy hozzányúlt valaki. Irtózatossá borzadás futott végig testén, még sem kiáltott. Úgy bátorította magát, hogy eszébe idézte azt, amire a próba előtt sokszor gondolt: „Mindenik testvér kiállotta a próbákat, nekem sem történhet bajom!”

Suttogás nesze érkezeti fülébe. Egy kámzsás barát sötét árnya egészen közelébe jött. Úgy látszik halott volt, mert koponya vigyorgott elő a kámzsa alul és csontváz-kezelével egyet rántott Dániel ruháján. E szörnyű pillanatban felemelkedett a nyitott koporsó és vele együtt talpra állt Petrus holtteste. Ekkor éjfél ütött, mire a rettegettől verejtékező Dániel szeme előtt egy kárpitot vontak szét, mely mögül fény tört elő és két aranykeresztes fogta karjaiba. Dániel

félíg el volt ájulva. Kivezettké a katakombából, fölvttké a refektóriumba, onnan pedig újra visszamentek a prefektus házába a szertartásterembe és jelentették Piskatornak:

– Tisztelendő testvér, az újonc sikeresen kiállotta a próbát!

Piscator azt kérdezi:

– Tehát méltónak találjátok, hogy felvétessék a szövetségünkbe?

– Bizony! méltó leszen!

A Magiszter fölkiáltott:

– Velünk lesz Jozsafát völgyében, hová nem lép asszony, hol nem ordít az oroszlán, nem kukorikol a kakas és nem ugat a kutya!

Erre hosszú ceremónia következett, mely után Dánielt felöltöztették a rend ruháiba. Végül letérdeltették. A Magiszter karddal ráütött Dániel vállára s tudára adván a titkos szavat, jelet meg az írást, valamint beavatván az első fokú minisztériumba, letétette az esküt és felavatta őt a szövetségbe az ifjabbak (junioros) közé. Minden aranykeresztes megcsókolta és tudára adták, hogy ezentúl a bizalmas te megszólítást kell használnia valamennyi testvérrrel szemben.

Az avatás megtörténte után kihirdették, hogy a Kinorányi István testvér által adandó lakozáson holnap esti nyolc órára mindenki a szertartás terem melletti helyiségben legyen, mert a lakoma után fog eszközölni az aqua vitae tökéletesítése.

– Most pedig vonuljunk be az étterembe, hogy újonc testvérünknek és az én magasabb fokba helyezésemnek lakozásán részt vegyünk. – szól András.

Málek Dániel már az előbb is elbámult a hosszú ceremónia rejtélyességein, annál inkább csodálkozik a Quárdián invitálásán és azt kérdi:

– Most lakozunk? Hiszen már hajnal felé jár az idő!

Az egyik testvér mosolyogva mondja:

– Még csak az imént múlt tíz óra.

Dániel meglepődve, szinte önkénytelenül mondja:

– Hogyan lehel ez? Hisz éjfélíg a kriptában voltam?

Mire még jobban mosolyog a testvér és fölvilágosítja:

– Csupán négy fertályig, vagyis egy óráig voltál sírboltban. Azért vélted négy egész órának, mert minden fertálykor órát kondítottak.

Dániel megszügyenyülés félét érzett, hogy milyen rettenetes hosszan tartó és milyen félelmes volt az az egy óra.

A lakozás belenyúlt az éjfélbe, mikor a Magiszter szónoki virággal fölcifrázott felköszöntő után a lakozásnak véget vetett és azután széjjelmentek az éj lovagjai.

A másnapi lakoma szintén fényes volt, melynek megtörténte után minden kruciánus átment a szertartás terembe, hogy a tökéletesítést elvégezzék.

A ceremónia úgy kezdődött, hogy Piscator, mint aki legidősebb rangban állott a kanizsai kruciánusok között, a Magiszter elé járult és magát meghajtván, azt mondá:

– Letölt hét év, hét hónap és hét nap. Tökéletesítésre vár az élet!

– Végezzük tehát a tökéletesítést a Világalkotó nevében! Rendel a Magiszter.

– És az Úr minden mélységét betöltő határtalan irgalmával meg fogja adni az öröklétnek áldását! Felel a szónok.

Ekkor az előbbi táblát kicserélték a termékenyítés (Mirabilis Naturae) táblájával, melynek alsó részére Kani- zsa képe volt festve és a küldött megkezdette a tökéletesítés (perfectio) szertartását. A táblára állva parancsolá:

– Emeljétek le az élet edényét!

Piscator összefogta talárját, odalépett a tűzhelyhez s a két junior segítségével leemelte az üstöt. A folyadékot óvatosan, hogy a drága italból egy csepp se vesszen kárba, átöntötte egy kisebb edénybe. Valami kékeszöld folyadékból állt az egész.

A kisebb edényt odahelyezték a Magiszter elé: „Íme az élet!”

– Adjatok szűz földet és égi-harmatot! (Ros coeli.)

Két kruciánus odaemelte a szalmából fonott szőnyegen álló óriási edényt, mely üvegfedővel volt befödve. Ebben tartották a Nagyasszony napjától Kisasszony napig (augusztus 15-ikétől szeptember 8-ikáig) holdvilág-nélküli éjszakákon csillagfény mellett, nagy fáradtsággal összegyűjtött harmatot. Lehetett vagy tíz pinttel.

Ezután pedig Piscator a küldött felé nyújtott egy letakart nagy tálát. E tál a szűz-földet rejtette, melyet a Basakert kelet felé néző részében maga Piscator gyűjtött és készített az előírás szigorú megtartásával: tiszta időben, május hónap egyik reggelén hajnalhasadás előtt, a gondosan megválasztott alkalmas helyen a fekete földet kiásta három lábnyi mélységre, azután kicsi falapáttal öt font földet rakott zománcos edénybe, rögtön befödte és hazavitte.

Othton a földet ujjnyi vastagon széthintette lapos agyagtálakra és az egész június hónapon keresztül az e célra épített három oldalon nyitott helyiségben tartotta, hogy harmattól, széltől és napsugártól megóvva legyen.

Június utolsó napján szőrszítán megszította és kiválasztotta a kemény anyagot, nehogy üvegesedést okozzanak. Az ily fáradtságosan készített szűz földet helyezte most a nagy asztalra a Magiszter elé, mondván:

– Íme a test!

A Magiszter ekkor keresztet vetett és erős hangon kiáltotta latinul: „Legyetek jelen: Hel, Heloym, Sother, Emmanuel, Sabaoth, Agla, Tetragrammaton, Agios, Otheos, Helchiros, Athanatos, Jehova, Adonay, Saday, Va, Homousion, Messiás, Esebeye, Alpha és Omega! Teremtsetek!”

Most a szűz-földet magában foglaló tálat vevén kezeibe a küldött, a földből három kis kanálnyit behintett a harmatos edénybe, miközben azt kiáltotta:

– Termékenyíts a halálban!

Majd ismét keresztet vetvén három ízben, így kiáltott:

– Increatus Páter!

– Increatus Filius!

– Increatus Spiritus Sanctus!

Ezután az elixíres-edényt vette a kezébe a küldött és e mondás közben: „Győzedelmeskedjél az enyészet fölött!” az elixír közé öntött a harmatból s a háromszoros keresztvetést ismételte e szavakkal:

– Christus vincit!

– Christus regnat!

– Christus imperat!

A testvérek kara pedig utána mondta:

– Christus vincit!

– Christus regnat!

– Christus imperat!

A szertartás után betakarták a nagy üvegedényt sárga posztóval. Majd az e célra készített saroglyára helyezték óvatosan, úgy, hogy a szalma-szőnyeg folyvást alatta legyen és két krucianus kézbe vévén, kivitte a prefektus kertjébe. A keresztesek rang szerint szótlánul követték a tehervivőket.

Világos, gyönyörű éj volt. Az újhoid sugarai lágy színbe öltöztették a vidéket.

A kert dombján gyöpre tették az életvizet rejtő edényt. Ettől nem messze egy sárga széket állítottak a Magiszter részére.

Azután pedig furcsa gépeket hoztak ki a kertbe. Két óriási üvegorongot. (Ritka és drága tárgy ezidőben.)

Az üveglapok mindegyike falábra volt erősítve oly módon, hogy tetszés szerint magasabbra emelni lehetett vagy alacsonyabb helyzetbe állítani.

A két üveglapot fél singnyire (egy sing körülbelül három méter) állították fel, úgy, hogy a hold fényének a két üvegen keresztül éppen oda kellett esni a víztartó edényre.

Így elkészítvén a szükségeseket, csendben várták az éjfél jöttét.

Végre tizenkettőt ütött az óra a folyosón.

Az utolsó kongás pillanatában vigyázva lehúzták a sárga takarót az edényről s a küldött a holdra függesztvén tekintetét, felkiáltott: „Adj állandóságot! Adj melegséget! Adj életet! Akibel, Tamlei és Asrael segíts!”

A Magiszter szózata után öt testvér bűvös szavaknak elmondásába kezdett, melyeket hétszer mormoltak el, miközben jobb kezük mutatóját a hold felé tartották.

Végül ugyancsak hétszer megfordított rendben mormolták ugyanazokat a misztikus szavakat.

A többi testvér szótlánul nézett az életadó vízre. Egyik-másik megigazította néha az üvegállványokat, hogy a hold távozó fénye a két korongon keresztül folyvást ráessék a drága folyadékra.

Lassan múlt az idő a feszült várakozásban. A bűvös mondások után az edényt hirtelen újra befödtek sárga posztóval. E pillanatban a Magiszter fölkiáltott:

– Itt a világosság!

– Itt a melegség!

– Itt az élet! Hozsiána! Hozsiána! Hozsiána!

Aztán két fráter ismét kezébe vette az edényt és visszavitte a szertartástemplomba. Az aranykeresztesek rang szerint követték.

A vegyítéket átöntötték egy üstbe, aztán a tűz fölé vastáblát helyeztek, melynek három nyílása volt s az ezen kijövő hármasság láng fölött megforralták. Megforrás után megint visszaöntötték az edénybe s ráhelyezték a szalmaszőnyeggel együtt a termékenyítés táblájára.

Most a Magiszter meghintette szentelt vízzel és felkiáltott:

– Legyen áldott!

– Legyen győző!

– Legyen örök!

– Hozsiána!

A testvérek kara utána mormolta:

– Legyen áldott! Legyen győző! Legyen örök! Hozsiána!

Végül „az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében” a Magiszter parancsára ismét rátették arra a kemencére, hol annyi esztendőn keresztül az aqua vitae készült.

Most pedig tisztelendő testvéreim fejezzük be az ünnepélyt ahogyan szertartásunk előírja! Szólt a Magiszter, ki ismét a háromszögű asztal mellé ült.

- És mondván németül a következőket, melyekre a szónok válaszolt;
- Testvéreim! A bölcsesség többet, ér a gazdagságnál, mert mindent megád!
- Ez a legnemesebb vagyon, mert Istentől jön és kedves az Úr előtt.
- Ez a tükre az isteni erőnek.
- És vét az Isten ellen, ki nem törekedik bölcsességre.
- Ez sugára az örök fényességnek.
- Mely világit azoknak kik jóra törekednek.
- Boldog kit útján bölcsesség vezet!
- Az ő útjának minden lépcsője béke.
- A bölcsesség megjutalmazza a béke munkásait.
- őket jobbkéz felől a becsület kíséri, baloldalon pedig velejár a hosszú élet.
- Mennyországba vezet a bölcsesség útja.
- Mert a bölcsesség a Mindenható lehelete.
- Dicsőítsük tehát munkánk végeztével az Alkotót!

Ekkor mindnyájan letérdelnek és kiáltják:

– Hozsiána, hozsiána, hozsiána az ég és föld teremtőjének! Legyen irgalma velünk örökön örökké!

– Ámen! – szól a Magiszter.

– Ámen! – felel a testvérek kara.

Ezzel véget ért a tökéletesítés szertartása. A megtermékenyített életvizet még hét hétig fogják párolni és harmattal újra feltölteni, azután készen áll a használatra.

Piscator arca ragyogott:

– Megvan az élet vize! Hatalmukba került a halál! Hozsiána!

Málék Dániel pedig szinte magán kívül volt a rendkívüli misztériumok hatása alatt.

Másnap a jezsuita főnök adott lakozást. A kruciánusok mind együtt voltak Grasics báró kivételével, ki estére magasabb rangba fog emeltetni s ezért 24 óráig nem szabad magához venni semmi táplálékot.

Este csakugyan felemelték Grasics bárót hosszú szertartással a harmadik fokra.

Következő nap a báró adott áldomást.

Utolsó nap még egy lakozást tartottak. A quardián adta. Mivel a Magiszter elutazandó volt, Piscator az ebéd alatt még egyszer megkérte, hogy adjon oktatást az életvíz használatához.

– Különösen ügyeljenek arra, hogy az életvízzel megöntözött halott a koporsóban úgy helyezendő el, miképp a holt fráter feje kelet felé legyen! Mondja a küldött.

– Igen, azt tudom, valamint azt is, hogy a koporsó hét év hét hónap és hét nap múlva nyitandó ki a halálozás után. Ekkor a halott maga erejéből kiszáll koporsójából! Feleli Piscator.

– Csakhogy a tetem belső részelt is be kell tölteni az életvizével. S a halottnak nem szabad teljesen kihűltnék lenni, mikor az életvizével megöntözik! Figyelmeztet a Magiszter.

– A testvérek csodálkoznak és a Magiszter még több titokra tanítja őket.

– Azért hiába tennék aque vitae közé vízbefűltnak, tűzben elégettnek, vagy pestisben meghaltnak tetemét, mert ilyenekre nem lenne hatása.

– Milyen sok nehéz tennivaló szükséges az eljáráshoz! Jegyzi meg Grasics báró.

– Csakhogy ez megérdemel bárminő fáradságot! Szól a másik testvér.

A küldött még megjegyzi:

– Valamit csaknem elfeledtem: az aqua vitae csodaereje csupán olyan egyén testére hat, ki sohasem kételkedett benne.

– No majd én gondoskodom minden akadály legyőzéséről! Szól Piscator.

A többi testvérek, különösen az újoncok, hallgattak és alig tudták mire figyeljenek a rejtelmes beszédek alatt.

A nagy ebéd után a küldött és titkára Pécs felé. Iharosig elkísérte valamennyi testvér.

Míg ez időben a kalandorok raboltak s a tudós férfiak bűvös szerek előállítására törekedtek, azalatt künt a profán nép között szintén misztikus események történtek.

A pogány török igája alól megszabadult Kanizsa lakóit most más ellenség igyekezett hatalmába keríteni.

Mihelyt besötétedett, nem lehetett kilépni a házból anélkül, hogy baj ne származott volna belőle. Nemcsak attól félhetett az ember, hogy meggyilkolják és kirabolják, hanem még rosszabbul is járhatott: elveszthette a lelke üdvösségét.

A házak fölött röpködő zsírral bekent boszorkányok lovagoltak a levegőben. Az utcákon tüzes szemű macska és undok varaskos béka leselkedett. A keresztutakon pedig rontás tette szerencsétlenné az embereket. A kakasok kis gömbölyű tojást tojtak s ilyen tojásokból szüzeket-emésztő sárkányok keltek ki. Ahhoz a bűnöshöz, aki paráználkodás által vétkezett, éjjelenként lólábú Ludvérc járogatott, kiszíván csontjából a velőt s elvivén arcáról a pirosságot.

Sőt a gonosz szellem néha az asszonyok szemébe húzta magát, onnan csábítgatott. Az ilyen szemverés ellen tán hiába volt a Három Királyok nevének kezdőbetűjét (C† M† B†) az ajtóra íratni szentelt krétával. (Creta benedicta) Hiába volt seprűt fektetni a küszöbre, vagy pedig nyírágot fűzni a kulcslukba.

Nem használtak még azok a képek sem, melyeken az Unicarnis, az akkori világ legerősebb teremtménye látható, amint az erénynek meghódol. Sőt még a tüzesajkú jezsuita páternek, Hieronimusnak, templomi szónoklatai sem használtak, ki a megrémült asszonyok fülében dörögte, hogy ámbár a kanizsai erős vár is meghódolt a szűzi erénynek, Kanizsa asszonyai nem kapitulálnak az erkölcs előtt, hanem a sátánt eresztették közelükbe.

Még a nehéz penitencia tartás sem segített, melyeket ráróttak a gyónókra.

E rettenetes időben kísértetek, ördögök és boszorkányok járlok mindenfelé.

Többi közt Málék Menyhért udvarában is éjfél után lelkek suhantak a cselédség lakása előtt, s ha az általuk okozott nesz valakit álmából felriasztott, hát az megrémülve bújt a takarója alá, s még a szemét is behunyta, nehogy rontás érje.

És mégis akadt ember, aki olyant látott, amit nem lett volna szabad.

Az eset úgy történt, hogy a nyár egyik éjszakáján vihar dühöngött. Olyan erősen verte az eső az ajtót és ablakot, hogy csakugyan kopogott. Az ég zengett és majdnem szünet nélkül villámlott.

Egy óriási mennydörgésre felébredt Máléknek kocsisa és az ágyról lelépve, kinyitotta az istálló ajtaját, hogy megnézzé nem e jégeső esik.

Borzalmas dolgot látott. A villámlásnál két lelket pillantott meg a nyitott pajtában. A rettenetes rémület miatt vacogott a foga. Azt susogta: „Hah, a kísértetek!” Alig tudott keresztet vetni, s elmondani a varázsigéket: „Szent kereszt, törd meg a rosszakat!”

De a mondás sem üzte el a rémeket, míg egy hosszantartó villám vakító fénye nappalian megvilágította a két alakot és a kocsis megdöbbenve ismerte fel Dániel úrfit és Molnár Mari cselédnek a leányát, Évát, kik az ítéletidőben egymást átölelve olyan szorosan tartották, mintha két test egybeforrt volna.

Hát ezek járnak a lelkek órájában? – gondolta a kocsis, amint rémületéből magához tért.

Akkoriban a szerelmeskedést szigorúan büntették. Házasságtörő emberek és asszonyok sokszor bűnhődtek hallállal. A leányt pedig megvirgácsolták és kicsapták a városból, vagy templom követésre ítélték. De legényembernek is kijárt a nyilvános feddés a szentszéktől. S nehogy kellemetlenség érje Dánielt, azért a kocsis nem szólt senkinek sem a dolgról. Meg akarta kiméini! Dánielt, s emiatt Éváról is hallgatni kellett.

Csakhogy olyan események jöttek közbe, amelyek a titkot kipattantották.

A francia püspök elutazása utáni napon Malek Menyhért beszélgetvén fiával, kijelentette abbeli szándékát, hogy megházasítja. Már ki is nézte a hozzáillő erényes hajadont.

A gyerek húzódozott, a fiatalságát emlegette. Menyhért úr azonban kimondta a szentenciát:

– Meg kell házasodnod! Szüret után megtartjuk az eljegyzést, farsangon a lakodalmat! A te korodban én már két esztendő házasember voltam.

Csakhogy erre a Dániel gyerek dacosan felelte:

– Apám, nem házasodom! Még ha tüzes vassal kínoztat, akkor sem.

Ez önkénytelen ellentmondás után Dániel azonnal kiment a szobából. Talán félt, hogy apja hirtelenében még tettelességre talál vetemedni, mert akkoriban oly erős volt az apai hatalom, hogy arról manapság alig van fogalmunk. De Málék Menyhért annyira elbámult a szokatlan eseten, hogy erőszakoskodás nem jutott eszébe és tűnődött a fölött, hogy az ő engedelmes fia, miért viselkedik így? Felesége előtt is szóvá tette a dolgot, s kifejezte ama véleményét, hogy Dánielt ugyanis megbabonázták.

Persze az anya a cselédek előtt is beszélt Dániel feltűnő cselekedetéről, s este már az egész cselédség arról tanakodott a cselédszobában, s a kocsis önkénytelenül elszólta magát, hogy könnyű volna az okot megtalálni.

A kíváncsi fehérchselédek hamar megzavarták és kivallatták a kocsis. Mikor aztán meghallották a történetet, hát roppantul csodálkoztak és egyhangúlag megállapodtak abban, hogy csakugyan babonaság van a dologban. Addig sügtak búgtak, míg az apa fülébe is eljutott fia engedetlenségének magyarázata: „Molnár Éva megverte szemével az úrfit.”

S igazat mondtak. A természetesnél sokkal nagyobb mértékben szerette meg Dániel annak a „jöttment” szegény özvegyasszonynak leányát, kit Malekné asszony csupa jószívűségből fogadott szolgálatába, hogy ne legyen kényszerítve az árokban meghúzni magát gyermekével.

Malek Menyhért már régen észrevehette volna fia szerelmét, ha az apák egyáltalán okát keresnék annak, hogy Éva olyan szorgalmasan miért danolgatja Virágénekekben:

„Violát ültettem,

Nebántsvirág kelt ki:

Nem szabad énnekem

Rózsámat szeretni.”

S ha gondolkoznának a fölött, hogy az Évának egyszerre miért olyan különös ringó a járása s miért ragyog a szeme oly fényesen?

Az apák azonban olyanok voltak minden időben, hogy a tüzet akkor akarták eloltani, mikor már javában lobbogott s akkor is úgy, hogy az égő anyagot próbálták szétráncigálni. Pedig akkor még jobban ég a tűz.

Malek Menyhért épp úgy cselekedett, miként a többi atya szokott: „No majd adok én Évának is, meg a vén boszorkánynak is!” kiabált mérgesen, amikor megtudta a dolgot és rögtön kikergette házából Évát anyjostól együtt. Azt kiáltotta utánuk:

– Ha nem maradtok békén, hát kiseprűztetek a városból!

A megriadt két személyt senki sem fogadta be. Végre is a lerombolt vár omladékaiban lakó cigánynál húzták meg magukat. Ilyen rongy népeken csak nem könyörülhet egy rendes polgár?

Málék Menyhértnek azonban kárba veszett minden erőlködése. Hiába pirongatta fiát. Dániel egy szót sem szólt. Nem kérte, hogy engedjék Évát feleségül venni. Tudta, hogy lehetetlen. Mert sem jószág, sem szépség ki nem egyenlítheti a származásnak és a „marhá”-nak hiányát. (Ez időben az arany és ezüst pénzt marhának hívták.) Hogy a házasság létrejöheszen, valami földindulásnak kell romba dönteni a világ rendjét.

Dániel még sem engedte magát megházasítani, pedig tudta, hogy Évát sohasem veheti feleségül. Minden kísérlet hiábavalónak bizonyosodott. Nem lehetett a szemverés alul kiszabadítani.

Persze az esetnek rögtön híre futamodott a városban. Mindenki meggyőződéssel hangoztatta: „Nem Istentől való dolog az, hogy egy jött-ment személy leányába ennyire beleszeressen egy földesúr fia! Az anya bizonyosan valami téteményt csinált!”

És Éva ellen valamint anyja ellen csakhamar közös tudomásra jön a boszorkányozás eseteinek egész halmaza.

És megbotránkozik mindenki.

A szerzetesatyák dörgő hangon intik szószékről a híveket, hogy mindenki álljon ellen az ördögi incselkedésnek s jelentsék fel a hatóságnál a boszorkányokat. Kísérje mindenki figyelemmel a saját családját éppúgy, mint rokonait s jelentse fel ismerősét és rokonát, éppúgy mint ne kímélje anyját a gyermek s házastársát a férj. Mert másképp a lelket rabolja el az ördögi hatalom. A Sátán rabjává teszi a gyengéket.

Rettenetes napok jöttek. Az emberek már aludni sem tudnak az izgatottság miatt.

Közbe kell tehát lépni a városi tanácsnak. Manner András városbíró tudja kötelességét nem késlelkedik: elfogadja Molnár Máriát és Évát. A két boszorkányt erősen megkötözve mindegyiket külön börtönre vetteti és Bács megyei György elnöklete alatt megalakítja a bíróságot.

A boszorkányok persze tagadnak mindent, de egyszeriben olyan kézzelfogható bizonyítékokat állítanak ellenük, hogy nincs ember, ki bűnösségükről meggyőződve nem lenne.

Akadtt, aki látta, hogy Szent-György napján a kapuból meglocsolta Molnár Mária a teheneket vízzel s azt mondta: „Hej jámbor tehenek, de jó volna a hasznotok nekem!” és aznap este a tehéncorda Málekné asszony lakásához jött, a prefektus tehenei pedig attól fogva elvesztették a tejüket. Megesküszik erre Jugovác György, „ki felül áll minden gyanún.”

Ugyancsak eskü alatt beigazolja egy másik tanú, Balog Kati, a következő bűbájoskodást:

– Igen esett az eső, mikor Málekné asszonynál nagy mosás volt. Ekkor Molnár Mária azt mondta, hogy az esőt könnyen elkötni lehetne, csupán a füstre kell akasztani a következő tárgyakat:

1. Friss csalánt három csomóval.
2. Emberhaját egy csomóval.
3. Egy tököt, melyet meg kell tölteni mosóvízzel.
4. A bádogdarabot, melyet mosásnál használnak.

– Mindezeket aztán leánya Éva, csakugyan a kéménybe akasztotta. Erre az eső rögtön elállott.

Sőt még csodálatosabb dolgot is rájuk bizonyítottak: hogy Máleknénál meggyújtotta Molnár Mária a szalmát a tűzhelyen és az nem égett el.

Végül Molnár Mária maga is bevallja mindezeket, miután a „kirendelt bírák és esküdtek” az országos törvénykezési rendtartás 23. § a alapján hóhér közbenjötté mellett, „szigorú vallatás” alá vették.

S nem mulasztottak el semmit, hogy a boszorkányozás rettenetes bűnét rábizonyították az istentelen asszonyra. A lelkiismeretes bírák előtt Éva sugárzó szépségében állott a tanácsteremben s Bács megyei György elnök megjegyezte:

– Lehetetlen, hogy ez a szépség Istentől légyen!

A tizenkilenc éves magas termetű, szőke Molnár Évának könny harmatozott szeméből amikor vallotta, hogy sem ő, sem az édesanyja nincsenek a sáttal semmiféle cimboraságban s az sem igaz, hogy megigézték Málék Dánielt, vagy valami „téteményt” alkalmaztak nála. De sokféle kérdéssel mégis kicsalták Évából azt a vallomást, hogy anyja tud esőt csinálni. S hogy az anyja által összekötött csalánt, haját, bádogdarabot és tököt ő helyezte el a kéménybe.

Már most nincs más teendő, mint a vízpróba.

Elhatározottak, hogy másnap megcsinálják a vádlottakkal az „úsztatást.” Majd a vízpróba be fogja bizonyítani, hogy boszorkányok-e?

Ennek a csalhatatlan próbának csak Molnár Máriát lehetett alávetni, mert reggelre Évának hült helye volt. Bár két hajdú örködött a börtön folyosóján egész éjjelen keresztül, a leányboszorkány mégis eltűnt.

— A kulcslikon keresztül fűjt ránk, amitől elaléltunk, aztán kirepült ugyancsak a kulcslikon. Mesélte a két ór fogvacogva a szintén megrémült közönségnek.

Hiába kerestették Molnár Évát, nem lehetett nyomára akadni. Bizonyos, hogy maga a sáttal szöktette meg.

Az anyját azonban nem fogják kiereszteni a büntető kézből! Reggel mindjárt kivitték ünnepélyes menetben a vár romja alá, hol széles víz van. Ott a hóhér a megkötözött boszorkányt beledobja a vízbe, tengersok nép és a tekintetes tanács kirendelt bírái jelenlétében.

És a boszorkány nem merült el, hanem úgy úszik a vízén, mint a toll! (Így van a jegyzőkönyvbe írva.)

Újra megcsináljak vele a vízpróbát, nehogy igazságtalanság essék.

A hóhér megint beleveti a vízbe Molnár Máriát. Persze most sem merül a víz fenekére. Az ördög segíti az atyafiát.

És ezt megismétlik négyszer. A „jöttment személy” mind a négyszer „úszik mint a toll.” Íme teljesen bebizonyosodott, hogy boszorkány!

Másnap persze tagadja a bűbajoskodást Molnár Mari és arra kéri bíráit: „Úsztassák meg még egyszer, majd meglátják, hogy le fog süllyedni a víz fenekére.”

Csak hogy nem eresztik ám többet a vízbe, hátha elszökik, mint a lánya. Hiszen a vízbedobásnál, ha azt mondja a boszorkány: „Amelyik ördögnek bécsküdtem, az az ördög segítsen!” akkor e szavak erejénél fogva lemerül a vízbe. De az is lehet, hogy elkiáltja e két szavat: „Tandardi Hopp!” s akkor a bűvös szavak bárhova elröpítik. Talán Éva is ilyen módon szökött el.

Másnap el sem lehet képzelni, hogy a bírának milyen körütekintéssel és óvatossággal kellett a pört lefolytatni.

A második napi törvénykezés befejezése után, mikor kivitték a teremből a tagadásban levő boszorkányt, – a bírák ekképpen tanakodának:

— Csak az éjjel meg ne szökjék ez a boszorkány is valami ördögi segítséggel! – aggódik Bernárd János.

A börtönt körül kell hinteni szentelt vízzel, akkor nem tud elillanni! – javasolja Bucom Márton.

Csupán egyetlen ember akadott Pulai György személyében, aki előtt a bűnösség némileg kérdéses volt. Az is ilyen formán adott kifejezést kételkedésének:

– Pedig hiában tagad, bizonyos, hogy boszorkány!

– De az ám! Hanem majd holnapután, hétfőn, kivallja esze nélkül az egészet, úgy megexemináljuk! Azért kérem bíró társaimat, hogy korán itt legyenek, mert már hét órakor megkezdjük a vallatást! – szól a prefektus.

– Eljövünk! – bólintgat a kötelességtudó Fürst József.

Hétfőn aztán folytatják a vallatást: Molnár Máriát a hóhérmesterrel kínozzák. Be is vall „önként” három rendbeli bűbajoskodást, de a tortúra megszűntével visszavonja beismerő vallomását. Azt pedig mindig tagadta, hogy az ördöggel szerződést kötött.

Ámde mindez nem képes megmenteni. A bírák tudják miként kell eljárni az ügy ilyen állásában. És meghozzák ezt az ítéletet:

„Az országos törvénykezési rend (Land-Gerichts-Ordnung) 60. § a alapján: Molnár Mária elítéltetik még egy nyilvános utolsó tortúrára. Ha ismét konokul fog tagadni, akkor mint istentelen a (hóhér)mester keze által lefejeztetik és elégettetik. Ha pedig bevallja, hogy megvolt a Pactum cum Diabolo, akkor kegyelemből élve égettetik el a máglyán. Leánya Molnár Éva pedig szintén elégettetik, ha városunk határában megfogattatik. Így kívánja a törvény!

A bírák majdnem mindnyájan németek valának s így az ítélet német nyelven hozatott. A Pactum cum Diabolo, ördöggel kötött szerződést jelent.

Ez a szerződés oly módon köttetett a boszorkánypererek tanúsítása szerint, hogy a „testületbe” felveendő boszorkányújonc röplőzsírral megkenve, seprűn lovagolva megjelent a Gellérthegyen, ott a trónon ülő alvilági fejedelemnek kellett hűséget tenni, mely után az ördög stigmával látta el a boszorkányt. Ezzel a felvétel ceremóniája nagy lakomázás mellett befejeztetik. A szerződés felbontathatlanul meg volt kötve.

Míthogy pedig az el nem tüntethető stigma biztos ismertető jele volt a boszorkányságnak, azért az ördög pecsétjét szigorúan szokták kutatni a boszorkánypererekben s legtöbbször meg is találták a szakértők a szoknyakötés tájékán. Bizony annak felfedezése elég nehéz dolog volt, mert s lajkus szemek könnyen valami anyajegynek hitték.

Molnár Mária testén nem találták meg a stigmát s ez okból elégetés előtti kínozás legfő kérdése a Pactum cum Diabolo volt.

A népség borzasztó izgatottságát némileg megnyugtatta a szigorú ítélet. Mindenki arról beszélt, messze vidékre elhatott a híre és az exekúció napjára két vármegye népe mind Kanizsára csődült.

Molnár Máriát ünnepélyes menetben hurcolták korán reggel a régi vár udvarára. Szekéren kellett szállítani, mert járni nem képes. Mellette ült a hóhér. Kificamított lábai megkötözvék s összetört ujjain feketék a körmök a véraláfutástól. Gyermekek, asszonyok rettegve nézik az Istentől elhagyott gonosz irtózatot alakját.

A hóhér kirakta a földre kínozó szerszámaikat Molnár Mária előtt, hogy még inkább megrémítse s készült az utolsó tortúrára. A kivégzéshez kirendelt Hieronius atya nehéz kötelességét teljesítette, amidőn rákiáltott a nyomorult bűnös asszonyra:

– A Jézus szerelmére kérünk, ismerd be bűnös voltodat!

– Ártatlan vagyok, jaj, ártatlan vagyok! Nyögte a boszorkány.

– Mentsd meg lelkedet a kárhózzától s testedet a kínozástól: valld be, hogy szerződést kötöttél a sátánnal!

– Nem tettem! Jaj, nem kötöttem!

Minekutána a szerzetes minden jóakarata kárba veszett, Bácsmezei György eltört egy pálcikát és átadta a megátalkodott bűbajost a hóhérnak, azt mondván:

– Istennél a kegyelem! Mester tégy eleget a törvénynek!

És Molnár Máriát szabályos cerimóniával megkínozták, lefejezték és elégették.

Azaz némi szabálytalanságot mégis elkövetett a nézőközönség.

Amikor ugyanis a helyszínére érkezett a menet és a boszorkányt a szekérről letették a földre, akkor a tömeg közt akadott egy kalaposinas, ki nem félve a boszorkány bosszújától, közelbe furakodott és kővel fejbedobta.

A máglya mellett a rendre ügyelő vargamester rászólt:

– Zurück!

A boszorkányégetés csütörtökön (di Jovis) történvén, a cerimonia alatt a felvigyázás és rendelkezés joga a „series ceharum” szerint a varga céhet illette (csizmadia, kerékgyártó és kőműves céhekkel együtt). Ugyanis a hét minden napján más más négy cégnek kellett a fölügyeletet vinni a netán előforduló ünnepek alkalmával. A boszorkányégetés pedig nagyon ritka ünnepség.

A vakmerő inas azonban engedelmesség helyett szemtelenül imígy válaszol a vargának:

– Kutyanak parancsolsz te csirizragó!

E megbotránkozást okozó rendetlenkedés miatt panasz tétetvén, a városi tanács a kalapos csemetét hat botnak elszenvedésére ítélte. Ezt a büntetést a népek enyhének találták, mert a varga, kit oly tiszteletlenül megsértett, maga a céhmester volt. Hogy a boszorkányt megsebesítette, azt senki sem tartotta büntetendő cselekedetnek.

Ugyanaznap este tíz óra tájban valaki erősen megrángatta a zárda kapujának csengőjét.

Boszorkány égetés éjjelén nem szoktak jámbor szándékú emberek csatangozni. Nem csoda ha a kapus megretent és hallatlanná igyekezett tenni a csengetést. A zakatolás azonban nem akart véget érni, azért elszántan felkelt, kiment az ajtóhoz és azt mormolván: „Minden jótét lélek az Urat dicséri!” fönnhangon kérdi:

– Ki van odakünn?

– Én vagyok! Málek Dániel!

És a kapus bámulására csakugyan Dániel jött be. Tanítója után kérdezősködött:

– Cellájában van a tisztelendő atya?

– Mingyárt megkeresem!

Kis idő múlva visszajött s jelentette, hogy Andrási a prefektusnál van.

Dániel haladéktalanul elment a prefektus házába. Sürgős volt a dolga.

A zárdafőnök a szertartás-teremben tartózkodott. A tűzre ügyelő testvért nézegette, mert a boszorkány égetés izgalma elűzte szeméből az álmot.

Malek Dániel hívására kijött a teremből, s Dániellel együtt cellájába ment, hogy a szűz Mária képe előtt örök-égő olajmécs adott világosságot.

– Mit akarsz fiam ilyen szokatlan időben?

– Atyám! A testvéri nagy jel szigorú parancsa alatt kérlek, hogy amit elmondok, szigorú titok marad! És Dániel megadja a „nagy jelt”.

Andrási csodálkozik a szokatlan kívánságon, de azért azt mondja:

– A jel ereje nélkül is hallgatni fogok, mert úgy kívánod.

A biztatásra Dániel úgy elkezdett könyörögni, hogy még a teste is megrázkódott bele:

– Benned van atyám, utolsó reménységem! Esküdtess össze Molnár Évával! Másképp nem akar velem jönni a világba, hanem elemészti magát, mert az én apám hallani sem akar házasságunkról! Különb is halálra van ítélve s a rettenetes szerencsétlenség miatt az esze sincs helyén!

Andrási megdöbben a kérésre:

– Te boldogtalan, hát a boszorkányokkal vagy szövetségben? Talán a börtönből is te hoztad ki?

Dániel nem tagadta el a borzasztó tettet:

– Igen atyám, én szabadítottam ki! És jól mondád, hogy boldogtalan vagyok, mert elkárhozom, ha nem vehetem Évát feleségül!

A quardián szelíden felelt:

– A boszorkányleány megvakított. Fiam! Testvérem! Ne hamarkodj el a dolgot! Hiszen az elégetett anya miatt is lehetetlen volna vele családi életet élned!

– Mindennel számot vetettem jó tanítóm, ki arra oktattál, hogy támogassuk az elhagyottakat! Igaz, anyját megégették, de én úgy gondolom, hogy ha bűn a jóidőcsinálás, akkor nem kisebb vétek a halottaknak felhasználása rémítésre és az életvizének készítése!

Andrási Miklós, a hetedik rangban lévő tudós testvér, megdöbbenve nézett az újoncra, ki öntudatlanul kiáltotta sötétbe a nyers igazságot. Lehajtotta fejét tenyerébe s hosszan elgondolkozott. Vége az ifjúhoz fordult:

– Nagyon szereted?

– Miattam lett árva! Felelte Dániel.

E kevés szóból megértette Andrási, hogy Dánielnek megváltozhatatlan szándéka a leányt feleségül venni.

Még azt kérdezte:

– Dániel! Itt nem maradhattok, hová akarsz menni?

– Még nem tudom. Valami ismeretlen nép közé, hova nem terjed el a boszorkányégetés híre.

– Mikor szándékozol elutazni?

– Rögtön, mert a népnek és apámnak bosszújától meg akarom menteni magamat és ártatlan feleségemet.

A quardián azt kérdezte némi gondolkodás után:

– Hol van Éva?

– A pincébe zártam. Mindenáron megölni akarja magát.

A quardián szíve mélyéig megrendült.

– Menj érte és azonnal hozd ide! Addig majd én gondoskodom két tanúról és még az éjjel megesküdtetek benneteket az irgalmas Isten nevében! Aztán a jövőtök érdekében is megpróbálok tenni valamit!

Az ifjúnak könny buggyant ki a szeméből. Észrevétlenül lehajolt, megcsókolta a quardián kezét. András megindultan mondja:

– Semmi köszönet sem jár érte. Hisz kötelesség egymáson segíteni. Hát csak gyere Évával együtt úgy, hogy azonnal elutazhassatok.

Majd intézkedem, hogy a mi kocsink elvigyen az éjjel egész Csáktornyáig. Aztán megkísérlem, hogy beszerezlek rendünk egyik jó barátjához. Talán alkalmaz valami ispánfélének a gazdaságában. Csakhogy ott dolgozni kell.

– Örömet dolgozom.

– Jól van. Most eredj és készülj az esküvőre, azután mindjárt kocsira ültök.

Dániel megvigasztalva jött ki a kolostorból, hogy megtegye előkészületeit.

Mikor András magában maradt, hangosan felfohászkozott: „Szűz anyám! Segíts nehéz feladatomban Majd tölal és papiroost vett elő. Két levelet írt, mind a kettőt gondosan lepecsételte és csuhája ujjába rejtette.

Ezután átment újra a csarnokba s azt mondotta a tüzet élesztő keresztesnek:

– Testvér velem jössz! Tanú lesz egy titkos házasság kötésénél. De erről a nagy jel szigorú parancsa alatt senki-nek sem szabad szólni!

A szerzetes csodálkozva nézett főnökére:

– Engedelmeskedem a nagy jel erejének, de a tüzet nem hagyhatom itt reverendisszime!

Az életelixír fölötti ügyeletet fontosabbnak tartotta minden másnál.

– Velem jössz, ha mondom! Többire ne legyen gondod! Ismételte András nyomatékosan.

A keresztesnek engedelmeskednie kellett, mert mint szerzetesnek is, meg mint aranykeresztesnek is főnöke volt András. Elment a sekrestyébe a quardiánnal együtt, őt felöltöztette és a főoltáron meggyújtott négy szál gyertyát.

Úgy éjfél tájban megtörtént a titkos házasságkötés. A másik tanú szintén aranykeresztes testvér volt, akit a nagy jel hallgatásra kötelezett.

Esküvő után az új házasok a sekrestyébe vonultak, hol a quardián átadta Dánielnek a leveleket.

Most elutazol Csáktornyára, honnan a kocsit visszaküldöd. Ott add át az egyik levelet annak a férfinak, kinek címezve van és aki szívesen ellát minden szükségessel. A másik levél egy főrangú embernek szól, ki Szlavóniában lakik. Nevét és lakását megtalálod a levél címzésén. Bizalommal menj hozzá feleségeddel együtt. A nemes férfiú odaadó barátja szövetségünknek; nem fogja tehát azt a kérésemet megtagadni, hogy valamelyik birtokán hozzád illő tisztességes állásra alkalmazzon. Most pedig, fogadd e csekély összeget! (s ekkor kis csomagot adott Dániel kezébe.) – Csupán tíz ezüst forint van benne, de talán elég lesz utazástokra. Ne hálálkodjál, majd visszafizettetem apáddal! Men-jetek Isten hírével!

Dániel és hitvestársa elbúcsúztak és a kapus kieresztette őket.

A visszatérő kapus még a sekrestyében találta a quardiánt, amint szótlánul belenézett a viaszgyertya sárga világába. Megszólította:

– Lesz még valami tennivaló tisztelendő atyám?

– Neked nem lesz semmi, lenyugodhatol! Nekem azonban még el kell végeznem valamit!

Kijött a sekrestyéből, elhagyta a kolostort és egyenest a krucianusok szertartástermébe tért vissza. Az előbbi testvér, ki tanúként fungált, a tűzhely körül foglalatoskodott s örvendezve jelentette:

– Nem aludt ki a szentelt tűz, tisztelendő testvér!

A quardián erős hangon felkiáltott:

– Kontár kéz ne nyúljon a Nagy Alkotó munkájához! Igazságos Isten segíts gyöngye szolgálódnak!

E szavak után András Miklós a bámuló testvér rettegése közben leemelte a kemencéről az edényt és drága tartalmát beleöntötte a tűzbe.

Komor füst töltötte be a csarnokot a megfojtott láng végső haragja gyanánt.

András mindjárt másnap hosszú levelet írt az aranykeresztes társaságnak, melyben megírta, mit cselekedett s egyúttal jelentette, hogy kilép a szövetségből. Okul azt hozta fel, amit Ferdinándnak mondott: „Kontár kéz ne nyúljon a Nagy Alkotó munkájához!”

Ez a cselekedet roppant megdöbbenést okozott az aranykereszteseknél. Az élet elixír megsemmisítése miatt Piscatornak két napig nem lehetett szavát hallani, annyira szívére vette a rettentő csapást. Szívós ereje azonban hamar győzedelmeskedett, mert már a harmadik napon összehívta az aranykereszteseket és rendelkezett:

– Isten segítségével tovább is munkálkodunk és újra meg fogjuk csinálni az élethosszabbító balszámot! Az András Miklós által felhozott okokra pedig ne adjunk semmit se, mert azok agyrémekek!

Bácsmezei György is hasonlóképpen beszélt. A katonák sem akarták megszüntetni a társaságot. Tehát megint hozzáfogtak az elixír készítéséhez.

Málék Dániel sok évig volt távol. Csak akkor jöhetett haza, mikor az öreg Málék Menyhértet a halál megtanította minden bölcsességre. Többi közt arra is, hogy a szegény és a gazdag ember csontjai között nincsen semmi különbség.

Ez a boszorkány elégetése után 39 év múlva, vagyis 1746-ban történt. Felesége akkor még szintén élt, de senki se ismerte fel benne a tűzhalálra ítélt Évát, annál kevésbé gondolhattak ilyenre az emberek, mert a titkos házasságról senki se hallott semmit, s a boszorkány égetés idején élt emberek nagy része úgyszólván már másvilágra költözött.

Málek Dániel nem beszélte el senkinek sem a borzasztó eseményt. Még gyermekei sem tudtak róla. Hiszen a veszedelem még nem vonult el felesége feje fölött, mert csak jóval később az 1750. év táján bocsátotta ki Mária Terézia azt a rendeletet, hogy minden boszorkányper felterjesztendő a királynéhoz, s csupán akkor szabad végrehajtani, ha a királyné jóváhagyja.

Málek Dániel azonban megírta házasságának rendkívüli érdekes történetét, s halála után iratai között megtalálták gyermekei nemcsak az esemény leírását, hanem az aranykeresztesek szabályzatának is egy másolatát.

Éva megmentését is részletesen megírta. Úgy történt, hogy Molnár Máriának és leányának elfogatása első napján este felé, mielőtt a városháza kapuját elzárták, apja nevében Dániel egy pint finom bort küldött egyik cselédjüktől az örökös hajdúkáplárnak és a kíséret hajdúnak azzal az üzenettel:

– Csak jól őrizzék a boszorkányokat!

Úgy éjfél tájban aztán a két ház udvara között lévő kőfalon létra segítségével átmegy Dániel a városház udvarára. A városházán nem lakott más, mint a hajdúkáplár meg a felesége. Kicsi szobából és konyhából állott lakásuk. Most azonban a boszorkányok rendkívüli hatalmára való tekintet miatt a káplár mellé még egy hajdú rendeltetett ki, tehát dupla őrség vigyázz éjjel-nappal.

Dániel besompolygott a folyosóra, hol a falon függő lámpa homályos fényénél észrevette a kíséret hajdút: elnyúlva feküdt a földön. Mellette nyitva volt a káplár szobája, s abban is égett egy kis mécs. Dániel oda is benézett: a káplár teljesen felöltözött aludt az asztalra dülve, a felesége pedig az ágyon feküdt. Mindannyian aludtak. Dániel ezt a rendben levőnek találta, mert a szobában álmorogó volt s annak folytán szunyadtak olyan mélyen, hogy a besompolygó embert nem vették észre. Dániel belépett a szobába, csendesen leemelte a szegélyről a börtönkulcsokat, kinyitotta a börtönajtót és Évát kivezette a tömlöcből.

Azután a kulcsokat megint a helyükre akasztva, Évával együtt kiszökött az udvarra, onnan pedig mindketten átmegy a lajtortán a Málek házba, hol a pincében rejtőzött el a lány. Dániel már előre elkészített Éva részére ágyat egy üres hordóban, melynek fenekét kiszedte és ágyneműt rakott bele. Korsó vizet s ennivalót is rejtett el az ászokfán. Alig értek a pincébe, anyja után sóhajtozott Éva.

– Hát anyám hol van? Mi lesz anyámmal? Ha elvesztik, én is meghalok!

Annyira kétségbe volt esve anyja sorsán, hogy Dániel végre is eltökélte, hogy megmenti Molnár Máriát is.

Újra átmászott a kőfalon a városház udvarára s óvatosan bement a folyosóra. Ekkor azonban váratlan dolog történt. Az udvaron nagy lármásan egy kakas csapkodta szárnyait és kukorikolni kezdett, mire zaj hallatszott a káplár szobájából és Dánielnek hirtelen vissza kellett vonulnia, hogy biztosítsa magát a megfogatástól. Éva előtt azonban nem merte a sikertelenséget bevallani, hanem megnyugtatta, hogy anyjának is sikerült kijönni s a ház hátsó kijárási elmenekült Légrádon lakó komájához.

A szerencsés menekülés hírére némileg megnyugodott Éva. Hat napig volt a földalatti helyen, mialatt mindenféle hiába kutattak utána. A hatodik éjszakán történt a titkos esketés. Azután Draskovics grófnál gazdatiszt volt Dániel egészen apja haláláig. Hazaérkezése után átvette örökségét, a város pedig a sokat tapasztalt úri embert megválasztotta városi tanácsosnak. Ezután nyugodtan élt, sem őt, sem feleségét nem háborgatta senki.

E rendkívüli esemény óta a telhetetlen idő megemésztett majdnem két századot, mely alatt sok minden másképp történt, mint ahogy előre kifundálta emberi ész. Az örök-óra megállott a straszburgi Münszterben. Az aranykeresztesek szövetsége pedig felbomlott, ahelyett hogy szétterjedt volna a világon.

Rövid időre újraalakították ugyan a szövetséget „arany- és rózsakeresztesek” neve alatt, de hamar megszűnt az is.

Az élet balzsam történetét szintén homály fedte két századig.

Egyszer aztán véletlenül kipattant a nagy titok burka.

Amikor ugyanis a népek sorsát intéző Isten megfoghatatlan kegyelméből a magyar nemzet fennállásának ezredik évét 1896-ban megérte. Kanizsának nagyhangú új polgármesterétől vezetett közönsége elhatározta, hogy hat darab „örök emléket” alkot.

Az alkotások szokás szerint papiroson maradtak, miként a polgármester egyéb ígéretei. Egyik örök-emlék azonban megvalósult! A legolcsóbb ígéret. Csak annyi volt az egész, hogy a külső városi kiskanizsai népiskolához földszintes két új iskola szobát építettek.

A fundamentum ásásnál öt emberi csontváz vetődött felszínre, melyeken módfelett csodálkoztak, hogy honnan kerülhettek oda. Persze senki sem tudta, hogy azon a helyen egykor temető volt, mert a város történetét megírni fölöslegesnek tartották. Azt az egy polgármestert pedig, aki megírni akarta, előbb sikerült kibuktatni, mielőtt hiábavaló szándékát megvalósíthatta volna.

Mind az öt holttest fejjel kelet felé feküdt. A sírban nem találtak sem ruhát, sem pénzdarabot, sőt a koporsók is egészen elporladtak, s így a halál idejét az odahívott tisztiorvos nem vala képes megállapítani.

Azonban csontváz lábainál mégis találtak valamit. Egy bádóg-dobozt, mely tele volt nyomtatott régi papirosokkal. A látszólag értéktelen holmit eldobni akarták, de odaérkezett egy ember, ki ámbár rendőrkapitány volt, mégis megmentette a dobozt és e történet írójának adta.

Az igénytelen papírok teljesen épségben maradtak, pedig mióta azok a sírba kerültek, egész nemzetségek veszték el nyomtalanul a temetés büszke urai közül. A magyar nemzet fiai is egymást pusztították, ami pedig a vég kezdete.

A dobozban lévő papirosokon szentképek és latin vagy német szövegű imádságok voltak. Néhány pedig kabalisztikus jegyekkel volt telenyomtatva. Valami alchimistáé lehetett.

Pár nap múlva egy napszámos állított be hozzám, és két különös tárgyat kínált megvételre: egy csontból faragott fehér kulcsot, és egy sárgarézből vert háromszöget. A fehér kulcsnak szintén háromszögű fogantyúja volt, s a rézlap egyik oldalára nyitott szem volt vésvé.

Nini! A Világ teremtményének szeme!

Azonnal felismertem, hogy a tárgyak az aranykeresztesek jelvényei közül valók, s rögtön agyamba villant, hogy ezek csupán onnan kerülhettek napfényre, ahonnan a misztikus papirosok: az öt holttest mellől.

– Aztán honnan jutottak e tárgyak magához? – kérdeztem az embert.

Határozatlanul felelt, mint ez a mi népünknel szokásos:

– Hát künn találtuk kaszáláskor.

Ránéztem; csak a múlt héten volt a kaszálás ideje s akkor találtak az öt holttestre; tehát nagyjában igazat beszélt.

– Atyámfia, senki sem veszi el magától ezeket, akárhonnán valók, hát megmondhatja az igazat! Különben én úgyis tudom hol szerezte!

– Hát mondja meg az úr, ha olyan igen tudja! Szólt foghegyről az én emberem.

– Az iskola fundamentuma alul ásták ki és maga eldugta mielőtt észrevették volna! Mondtam vakmerően.

– Ejnye, kiáltott az ember félig megdöbbenve, félig nevetve, hogyan tudja az úr, iszen senki sem látta?

Gyanúm imigyen beigazolódván, megvettem az értéktelen holmit.

Tehát aranykeresztesé volt az öt holttest! Roppant érdeklődéssel fogtam hozzá a már előbb kezemhez kapott bádogdoboz tartalmának tanulmányozásához. Hátha ki lehetne valamit böngészni?

A papírok között volt az inquisitor által jóváhagyott két darab áldás (Renedictio) Egyik távol tartja a gonoszokat, másik megerősít az ördög incselkedései ellenében. Ezenkívül ott volt szent Ágota képe, mely megoltalmaz a tűz veszedelmétől; nepomucenus szent János képe, mely megment a vízbefulladásától; Gáspár, Menyhért és Boldizsár képe, mely megtöri a bűbájosság erejét. Külön boríték védte a legfontosabb papirost: egy kabalisztikus jegyekkel telenyomtatott lapot, tizenegy szentnek arcképével. Használt a tűz, a pestis, a boszorkányok és az elemi csapások ellen.

Az a halandó, ki magával hordozta vagy vánkosa alá rejtette a papírokat, mindenféle csapás ellen biztosítva volt.

Ugyan ki lehetett az, aki szükségesnek találta, hogy még holttestemét is varázscédulákkal őriztesse a rosszaktól? Miért vétette körül ilyen kiváló gonddal?

Vizsgálgatás közben a kabalisztikus képnek hátsó lapján szemembe tűnt valami meghalványult írás, melynek nehezen kibetűzhető tartalma következő:

A föltámadt Krisztus nevében.

Ha fölnyitod e koporsót a reá írt dátum napján, kérlek meg ne ijedj, porból való testvérem.

Mert emez edényben nem a rothadás, hanem az élet vagyion! C.

Az aláírt C. betű valószínűség szerint Cristophorus (Piscator) nevét jelenti, tehát az ő teteme is ott porladozott a többi között.

Úgy látszik hiába csinálták meg újra az aqua vitae-t. De az is lehet, hogy valami háború vagy más szerencsétlenség folytán feledésbe merült az életbalzsamnak egész csodamunkája, vagy talán Piscator hite rendült meg az elixírnek erejében; elég az hozzá, hogy az idő megemésztette háborítás nélkül nemcsak a holttestet, hanem a koporsót is.

S mivel a szabályos időtartam megjötték (hét év, hét hónap és hét nap múlva) senki sem nyitotta föl a koporsót, ezért a haláltalanságért* küzdő Piscator meghalt végképpen.

A kabalisztikus papírok megoltalmazták pestistől, tűzhaláltól és vízbefúlástól, sőt halál után a tetemtől is távol tartották a gonoszt, de az elporladástól nem mentették meg.

S ezért nincsen megdöntve máig sem az irgalmatlan halál uralma. Vix orimur, morimur: meghalunk alig születünk!

(Vége.)

* Nem a halhatatlanságért, hanem haláltalanságért. Haláltalan, aki a halált megkerült és tovább él. Régi nyelvünkben is előfordul: Johannis de Thurócz krónikájában, melyben Detre vezérről írva van, hogy a homlokába fúródott nyilat kivenni nem tudta, de mégis tovább élt, s ezért magyar nyelven haláltalan Detrének hívták. „Hungarorumque in ideomate halathalon detroh dici...”